REPOLA-SEURA R.Y.

Repolainen 83

Jäsentiedote 1/2018

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 83, 1/2018, helmikuu
Numeron 84 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 10.4.2018

Päätoimittaja
Pertti Rannikko
pertti.rannikko@uef.fi
puh. 013 717422
Huhtilammentie 945, 82160 Oskola

Toimituskunta
Repola-seuran hallitus

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla.
Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net,
josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset
Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,
gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 25 e, ainaisjäsenmaksu 200 e, kannatusjäsenmaksu 100 e, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 e. Vuosijäsenmaksu maksetaan toukokuussa Repolaisessa oleva viitenumero mainiten.
Seuran pankkitili: Op Polvijärvi, FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: *Repolan kylämaisemaa tammikuussa 2018 Lieksajärveltä kuvattuna (kuva Jyri Pitkänen)*

Vuosikokous ja puheenjohtajan lähtösanat

Repola-seuran vuosikokous pidetään lauantaina 17.3.2018 klo 13.00 alkaen Joensuun pääkirjaston Muikku-salissa (Koskikatu 25). Ennen varsinaisia kokousasioita kotiseutuosaston kirjastonhoitaja Seija Salminen esittelee Karjala-aiheista uutta tietokirjallisuutta sekä Joensuun kirjastossa käytössä olevaa sukututkimukseen soveltuvaa digitoitua aineistoa. Samassa yhteydessä voidaan myös keskustella Repola-seuran vastikään julkaisemasta kirjasta *Repola - Elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa*, jota voi ostaa kokouksen yhteydessä kuten myös seuran vuonna 2001 julkaisemaa kirjaa *Aunuksen Repola*.

Varsinaisessa vuosikokouksessa esillä ovat tavanomaiset sääntömääräiset asiat, kuten vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen hyväksyminen, toimintasuunnitelma, talousarvio sekä hallituksen jäsenten valinta. Viime vuoden vuosikertomus löytyy tämän lehden sivulta 18.

Tällä kertaa vuosikokouksen on valittava Repola-seuralle myös uusi puheenjohtaja. Olen toiminut puheenjohtajana jo kahdeksan vuotta, mikä on liian pitkä aika niin seuran uudistumiskyvyn kuin oman jaksamisenkin kannalta. Tullessani puheenjohtajaksi huhtikuussa 2010 elettiin seurassa kriisivaihetta. Repola-seuraa oltiin laittamassa saattohoitoon, kun uusia vastuunkantajia ei hallitukseen tahtonut löytyä. Suostuin silloin puheenjohtajaksi, jottei saattohoitoon olisi jouduttu.

Olin liittynyt Repola-seuraan vasta kaksi vuotta aikaisemmin. Minulla ei ole minkäänlaista sukusidettä Repolaan, vaan kiinnostukseni oli luonteeltaan lähinnä akateemista ja ammatillista. Olin tutkinut Lieksan rajakyliä 1980-luvulta lähtien ja ihmetellyt, mitä rajan toisella puolella on ja miten siellä eletään. Kun törmäsin keväällä 2008 Repola-seuran nettisivuilla Repolan matkaa koskevaan tiedotteeseen, lähdin heti kesällä matkalle. Samalla liityin myös Repola-seuraan.

Puheenjohtajaksi suostumiseeni vaikutti se, että koin seuralla olevan kolme hyvää toimintamuotoa, joita pitää jatkaa. Ne olivat hyvin toimitettu jäsenlehti Repolainen, informatiiviset nettisivut sekä kesäiset Repolan matkat. Näitä toimintamuotoja on pystytty puheenjohtajakaudellani nähdäkseni varsin hyvin jatkamaan ja osin jopa kehittämään. Kun toiminta

on saatu vakiinnutettua ja jatkuvuus turvattua, on seuraan liittynyt myös uusia jäseniä ja talouskin on saatu kohtuulliseen kuntoon. Tärkeää on, että uusia aktiivisia ihmisiä on vuosien mittaan saatu mukaan seuran hallitukseen.

Itse olen kokenut innostavana ja palkitsevana erityisesti Repolaisen toimittamisen. Ensi alkuun sain kirjoittaa useimmat jutut itse, mutta varsin pian enemmistö jutuista oli jo muiden kirjoittamia. Hallitukseen on saatu taitavia kirjoittajia ja valokuvaajia. Repolan matkoilla kävijät ovat kirjoittaneet mielellään matkakokemuksia. Hallituksen kokouksissa on ideoitu uusia aiheita ja kirjoittajia. Yleensä ihmiset kyllä kirjoittavat, kunhan heiltä vaan osaa kysyä. Miltei joka lehdessä on voitu julkaista sekä historiaa käsittelevä teksti että nykyaikaa kuvaava juttu.

Vuosien varrella Repolaisessa ilmestyi niin monta yleisemminkin kiinnostavaa sukuhistoriaa ja elämäntarinaa, että ne päätettiin koota kirjaksi. Tämän kirjan kokoamainen viivytti lähtöä puheenjohtajan tehtävistä, mutta nyt kun kirja on valmistunut, on sopiva aikaa luovuttaa tehtävät muille. Uusia vastuunkantajia on löytynyt, joten missään kriisitunnelmissa ei maaliskuussa vuosikokoukseen kokoonnuta. Lisääkin uusia ihmisiä otettaisiin mielellään seuran hallitukseen. Nyt kun perustoiminnat ovat kunnossa, mukaan on helppo tulla. Tervetuloa vuosikokoukseen!

Pertti Rannikko

Repola-kirjoja myynnissä

Repola-seura myy julkaisemaansa uutta kirjaa ***REPOLA – Elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa*** 20 eurolla (+ postitusmaksu 8.70 euroa). Tilaamalla useamman kappaleen kerralla säästää postimaksuissa, esimerkiksi kolmen kirjan paketin postitusmaksu on 8,70 euroa. Tilaukset postitse Pertti Rannikolta (pertti.rannikko@uef.fi, p. 013 717422). Postimaksut voi säästää hakemalla kirjan Joensuussa Ville Pänttöseltä (ville.panttonen@gmail.com, p. 040 5111 560) ja Lieksassa Lea Tserni-Puittiselta (lea.tsernipuittinen@lieksa.fi, p. 050 520 4121). Postitse voi Pertti Rannikon kautta tilata myös Repola-seuran vuonna 2001 julkaisemaa kirjaa ***Aunuksen Repola*** (30 euroa + postimaksu 8,70 euroa).

Uusi kirja lisää tietoa Repolan ominaislaadusta

*Repola-seuran julkaisema ja Pertti Rannikon toimittama teos **Repola - Elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa** on jäntevän asiapitoinen teos. Historiavaiheiden kerronnassa on tehty painotuksia suhteessa seuran aiemmin julkaisemaan, Heikki Tarman toimittamaan **Aunuksen Repola** -kirjaan. Tämä tuo tiiviyttä ja tietynlaista uutuutta aiheeseen. Monijuonteinen historia saa ilmiasunsa selkeästi esitetyssä, hyvin editoidussa ja ymmärrettävässä kerronnassa. Tietoaines on lukijalle suodattunutta ja erityismaininnan ansaitsee mielekäs taitto, sekä kirjan koon että visuaalisen ilmeen ja fonttien myötä.*

Raja-alueen ihmiset historian pyörteissä

Teoksen fokus on rajan alueen ihmisten vaiheissa ja historian pyörteiden vaikutuksessa henkilöihin. Kirjan tematiikka punoutuukin paljolti pakolaisaallon kehykseen sekä neuvostovallan vakiinnuttamisen aikaan alueella, työllisyyden ja kulutustavaroiden liikkeelle saannin sekä puukaupan käynnistymisen vaiheisiin. Nämä ovat alueen tapahtumisen ydintä seurannaisvaikutuksineen, ja tämän kulun kirja havainnollisesti esittää.

Tavallisesti esitettyjä tarinoita painotetaan vähemmän ja keskitytään kokonaisuuden kannalta joidenkin historiaa kuvaavien sukukohtaloiden ja sukujen vaiheiden esittämiseen. Esimerkiksi heimosoturi Bobi Sivén jää maininnan asteelle. 1920-luvun vaiheiden tilannekartta valottuu eri voimasuhteiden näkökulmia esittämällä.

Myös esimerkiksi kansanperinne ja runoperinne jää kirjasta sivuun, ilmeisesti *Aunuksen Repola* -kirjassa kirjoitetun esityksen johdosta. Muun muassa Samuli Paulaharjun kohtaama Malanie Seppänen Kiimanvaarassa tulee mainituksi kareliaanien matkakuvauksissa. Kunpa vaan alueen kansanperinteen ja runojen maailmasta löytyisi joskus vielä enemmän tietoa.

Repolaa koskevia lähteitä on käytössä jouhevasti. Teoksen lähteinä on käytetty lähinnä aiempaa

kirjallisuutta sekä haastatteluja. Haastattelujen ja kertomusten anti onkin tässä tärkeä.

Omintakeinen historian huntu

Seudun historian huntu onkin omintakeinen. Kesyttömien erämaiden lomaan sijoittuu eri tavoin kukoistaneita tai vuorostaan vaipuneita, myös muokattuja ja myllerrettyjä kyliä. Poliittisen väkivallan ja rosoisuuden historia luo oman synkeän ja ahdistavan juonteensa menneisyyteen. Kareliaanin matkakuvaukset sekä muiden alueella matkanneiden vanhemmat kuvaukset ovat hyvä lisä tuomaan alueen henkeen ulottuvuutta. Muutamien vanhojen tekstien tiivistys ja editointi mukaan teokseen niin ikään laventaa kertojapiiriä ja tuo näkökulmia, kustakin ajasta aluetta katsovia, mukaan kertomaan.

Teos alkaa Repolan vaiheiden yleisemmällä luotauksella. Nämä luvut täydentävät *Aunuksen Repola* -teoksen historiantutkimuksellista otetta. Näissä luvuissa hahmotetaan alueellinen konteksti ja näin myös muun muassa luku ”Puukauppaa Repolasta Suomeen” avautuu tätä taustaa vasten. Puukauppaa käsittelevä luku on erinomaisen valaiseva itäisen Suomen ja Lieksan alueen historiasta kiinnostuneille. Tässä kohtaa voisi suositella kirjaa vaikkapa lukion historian lukemistoksi.

Sukutarinoita kahdelta puolelta rajaa

Sukuja koskettaneita vaiheita ja henkilöiden historioita käsittelevä osuus tuo yksilötasolla näkyville ja juuri siksi mielenkiintoisesti, rajan tapahtumien kulun yksilöiden ja perheiden elämässä. Tämä tarjoaa ikkunan monelle tuntemattomaksi jääneeseen 1920-luvun alkuun sekä rajan takaa tulleiden pakolaisten kohtaloon. Näissä kohtaloissa lienee vielä paljon syvyyssuunnassa löydettävää.

Eräs kiinnostava luku on Heikki Palaskarin kirjoittama teksti repolaisesta komissaarista, Feodor Pottojevista. Pottojev oli keskeisessä asemassa neuvostovallan pystyttämisessä alueella. Pottojev nousi yhdeksi keskeisimmistä Neuvosto-Karjalan johtohenkilöistä ja Edvard Gyllingin työtoveriksi. Molemmat kokivat kohtalonsa Stalinin puhdistuksissa 1930-luvulla. Pottojevin perhe jakaantui 1920-luvun alussa, kun muu perhe lähti perheen isän johdolla Suomeen.

Toinen tapahtumia valottava esimerkki on tarina Lusmaan muuttaneen perheen roolista sivustaseuraajina vuoteen 1921 ajoittuneessa konfliktissa, jolloin perheen äiti on mennyt kodin edustalla Tuulijärven jäällä käytävään taisteluun huutamaan, että ”mitä te täällä teette ja tapatte toisianne”.

Kiintoisaa antia on ajallinen seurailu nykypäivään asti. Kirjaan on saatu joitakin haastatteluja Repolaan suuntautuneiden matkaajien haastatellessa paikallisia.

Kirjan loppuosassa kuvataan muun muassa pakomatkaa Suomeen, Kyminlinnan pakolaishuoltolaa ja Lieksan Kevätniemen sahayhdyskuntaa, jossa moni repolalaislähtöinen työskenteli. Lisäksi kuvataan vuosikymmenien mykkyyden jälkeen toisensa löytäneitä sukulaiskohtaamisia sekä Repolaan syntyneiden yhteyksien muotoutumista.

Havainnollinen pitäjäkirja Karjalasta kiinnostuneille

Mikäli Repolan alue ja sen yhteys sekä merkitys Suomen puolen alueeseen, eritoten Lieksa-Pielisjärveen, on jäänyt etäiseksi ja vieraaksi, teos tarjoaa kyllin selkeän ja havainnollisen esityksen alueen historiasta, kansan elämästä, peloista ja jännitteistä, poliittisista vaiheista, eri puolille rajaa joutuneiden sukujen tilanteista sekä alueen identiteettiä leimallisesti muotoilleista metsäteollisuuden ja muun elinkeinorakenteen vaiheista. Tässä mielessä kirja on hyvä alue- ja pitäjäkirja myös yleisemmin Karjalan sekä raja-alueen kysymyksistä ja historiasta kiinnostuneille. Asiat juurrutetaan kontekstiin ja näin muotoutuu omaksuttavissa oleva kuva.

Se, että nuoremmat polvet joutuvat tekemään tiedon arkeologiaa, selvittelemään ja luomaan yhteyttä menneeseen tarinoiden röykkiöiden rajan läpi sekä hahmottamaan historiaa myös laajemmasta perspektiivistä, tuntuu tuottavan tämän teoksen kohdalla juuri valaisevaa tietoa. Onko tässä apuna se, että juuriaan etsivät ja myös konkreettisesti alueeseen tutustuvat tietävät sen, mihin heiltä puuttuu vastauksia ja pyrkivät myös luomaan aktiivisesti suhdetta menneeseen, myös kivuliaisiin kohtaloihin tarttuen. Nuorempien polvien kertoma on tärkeä prosessi sekä heidän osalta, jotka eivät siihen syystä tai toisesta kyenneet tai halunneet, myös myöhempien jälkipolvien-, kuin myös erityisesti heidän itsensä kannalta.

Kiinnostavaa on asiantunteva esitys 1920-luvun tilanteesta ja pakolaisuuteen johtaneesta ilmapiiristä sekä paenneiden kohtaloista. Samoin käsitellyt ihmisten selviytyminen, rajakauppa ja elinkeinojen historia, uitto- ja metsätyökylien vaiheet sekä kehityspolut.

Tiedon laajentamista ja suodattamista

Historian tarinoiden löytäminen ja asioiden läpikäyminen voi olla joskus liian kivuliasta. Tällaisia kohtaloita esiintuomaan sekä taustoittamaan Repola-kirjan kaltaiset teokset ovat tarpeellisia. Teos laa-

jentaa myös hyvin suodattuneen suuren tietomäärän ja sopivasti editoidun ja sikäli popularisoidun tyylin kautta tätä erityistä, meitä lähellä olevien tapahtumien tuntemusta. Kirja on tyylillisesti suhteellisen yhtenäinen, useista eri kirjoittajista huolimatta.

Analyyttisemmin suuntautunut lukija saattaa kaivata vielä tarkempaa tietoa ja laveampaa elämänkirjoa mukaan, mutta näiden puitteiden ja lähteiden perusteella sitä on helpompi lähteä hakemaan ja hahmottamaan sekä myös tunnistaa merkitysyhteyksiä. Temaattinen kehys on tässä hyvin koossa.

Kuvia on mukana hyvä määrä. Teos jakautuu viiteen laajempaan kokonaisuuteen ja luvuilla on useita eri kirjoittajia. Repola-seuran julkaisema teos on ilmestynyt vuoden 2017 lopulla. Taiton on tehnyt Viestintätoimisto Kirjokansi ja kirjan on painanut joensuulainen Lasermedia Oy.

Lea Tajakka

Uutta Repola-kirjaa toimitettiin heti tuoreeltaan useita kappaleita myös Repolaan. Antti Pottonen luovutti tammikuun matkallaan kirjan muun muassa Repolan koulun rehtorille Tamara Toivoselle (kuva Jyri Pitkänen)

Talvinen mutta lämmin Repola

Lämpötila lähenteli 15 pakkasastetta. Tähtitaivas oli kirkas ja se erottui Repolan katuvaloista huolimatta. Turkoosiksi maalattu ulkosauna oli lämmin ja tunnelmallinen. Saunaakin enemmän kuitenkin lämmitti se vastaanotto, jolla repolalaiset ottivat meidät matkalaiset vastaan.

Teimme pikaisen retken Repolaan 15.–17. tammikuuta. Matkaseurueeseen kuului minun lisäkseni kaksi opiskelukaveriani, Antti Pottonen ja Victoria Fofanova, sekä valokuvaaja Jyri Pitkänen. Olimme kaikki Anttia lukuun ottamatta Repolassa ensimmäistä kertaa.

Matkan tarkoituksena oli tutustua Repolaan ja Haukkasaareen kahta tulevaa retkeä silmällä pitäen. Olemme menossa maaliskuussa eräopasopiskelijoiden kanssa Repolaan ja lisäksi suunnitteilla on kesällä toteutettava kävelyretki Patvisuon kansallispuistosta Repolaan. Jälkimmäinen on Via Kalevala -hankkeen pilottiretki, jonka myötä Repolaa liitetään osaksi Lönnrotin runokeräysreittejä kulkevaan matkailukohdeverkostoon. Näistä molemmista retkistä onkin jo mainittu Repolaisen numerossa 81.

Pimeää ja polanteista

Tulevat retket pyritään kulkemaan Lieksan Inarin rajanylityspaikalta, mutta nyt kuljimme Kuhmon Vartiuksesta Kostamuksen kautta Repolaan. Lähdimme matkaan Antin sedältä, Matti Pottoselta, lainatulla VW transporterilla Joensuusta puolenpäivän aikoihin.

Olimme saaneet tiedon, että Karjalan tiet ovat talvella hyvässä kunnossa, mutta teiden hitaus yllätti. Kostamuksesta Repolaan keskinopeutemme oli noin 50 km/h. Matkalla kohtasimme yhden ojaan ajaneen rekan ja ojaanajojälkiä oli muutenkin useita. Lisäksi rekoilla oli vaikeuksia päästä joitakin mäkiä ylös, joten niitä saattoi tulla peruuttaen vastaan. Saavuimme perille vasta myöhään yöllä.

Vieraanvaraisuutta ja lämpöä

Ajatuksenamme oli retkeillä Repolassa, mutta se jäi vähälle. Aioimme hiihtää Haukkasaareen, meillä oli mukana oma telttasauna ja varusteita nukkua viileämmissäkin olosuhteissa. Meitä kohtasi Repolassa niin avulias vastaanotto, joten vaihdoimme retkeilyhaaveemme ihmisten kohtaamiseen.

Koska tiesimme olevamme vasta

illalla Repolassa, sovimme Valentina Afanassievan avustuksella kotimajoituksesta. Majoituimme kaikki neljä Raija Tupajlskajan luona. Vastaanotto oli lämmin ja huolehtivainen, vaikka molempina iltoina saavuimme nukkumaan vasta myöhällä. Pöytä oli aina katettuna ja sauna lämmin molempina iltoina.

Oppaiden opas

Viktor Pottojev tarjoutui kuljettamaan meidät Haukkasaareen moottorikelkallaan. Kiersimme Haukkasaaren hiihtämällä. Katsoimme saaren vanhimmat rakennukset, tuulimyllyn pylvään, Pottosten puun, hautausmaan ja saarelle johtavan sillan. Lisäksi tutkimme Traektoria-säätiön mökin, koska sitä on tarkoitus hyödyntää tulevalla eräoppaiden retkellä. Mökin kuisti oli sortunut lumikuorman painosta, joten sisäänmeno vaati hieman lumitöitä.

Moottorikelkkakyydityksen ansiosta ehdimme tehdä saman päivän aikana muutakin. Vierailimme paikallisessa koulussa ja hylätyllä

Antti Pottonen ja Viktor Pottojev Haukkasaaressa tammikuussa 2018 (kuva Markus Haataja)

rajavartioston kasarmilla. Viktor oli koko päivän meitä auttamassa ja opastamassa. Petroskoista kotoisin oleva opiskelukaverimme Victoria auttoi koko matkan ajan kommunikoinnissa.

Rohkeasti sekaan vaan

Ruokakaupassa rajamies, jonka olimme tavanneet aamulla, kutsui meidät pelaamaan lentopalloa. Oli hienoa päästä kyläläisten sekaan arkiaktiviteettiin. Koulun liikuntasalissa otteli kolme joukkuetta: yksi koostui oppilaista, toinen opettajista ja kolmas muista kyläläisistä. Kellään ei tuntunut olevan kiire minnekään ja lentopalloilu kestikin reilut kaksi tuntia. Seuraavana päivänä olivatkin sitten lihakset kipeinä.

Maanläheistä, yksinkertaista, aitoa

Tiesin, että Haukkasaari on mielenkiintoinen kulttuuriperintökohde, mutta yllätyin siitä kuinka kaunis on myös itse Repolan keskus. Olen opintovapaalla mainostoimistosta. Työ on antoisaa, mutta kiireisessä toimistotyössä asenne elämään helposti vääristyy. Luonnossa liikkuessa ja yöpyessä pääsee hyvin elämän perusasioiden äärelle. Mitä syö ja juo, miten saa nukutuksi ja miten pysyy lämpimänä. Sama tärkeiden asioiden äärellä oleminen, joka meillä Suomessa helposti hukkuu, on säilynyt repolalaisessa elämänmenossa.

Markus Haataja
Erä- ja luonto-opasopiskelija

Lentopalloa repolalaisten kanssa pelaamassa Victoria Fofanova, Markus Haataja ja Antti Pottonen (kuvat Jyri Pitkänen)

Ohessa julkaisemme repolalaisille ja muille venäjän kielen taitoisille lukijoillemme Victoria Fofanovan kertomuksen samalta matkalta, josta Markus Haataja edellä kertoo suomeksi.

Знакомство с деревней Реболы

В январе 2018 года мне удалось побывать в одном чудесном месте Карелии в компании приятных людей: Антти Поттонена, Маркуса Хаатая и Юри Питкянена. Поездка началась тогда, когда мы пересекли границу Финляндии и России. Очевидная разница между двумя странами ничуть не смутила нашу веселую команду. Медленно, но верно темной ночью, мы добрались до села Реболы. Нас встретили, накормили и уложили спать. С самого утра добродушный пограничник навестил нас в доме, где мы ночевали. Рассказал что положено, где возможно находиться и что нельзя фотографировать.

Также мы пообщались с главой Администрации Ребольского сельского поселения Сергеем Станиславовичем Стугаревым. Немного рассказали о наших дальнейших планах, в подарок получили одобрение и желание сотрудничать с финской стороной. В свою же очередь, мы подарили книгу профессора Пертти Ранникко «Реболы. Жизнь по обе стороны границы» в библиотеку, в школу и некоторым местным жителям. Путешествие продолжилось с ветерком, когда мы по льду уже с Виктором Поттоевым всей командой отправились на снегоходе по озеру навстречу Гафострову. Какой же прекрасный день! Какое же замечательное место! Прогулка на лыжах, освещенная морозным солнцем, нетронутая деревня... Ничего больше не надо!

Вернувшись в Реболы, мы еще успели погулять по деревне. Удивительно, как все друг друга знают и совсем не странно здороваться с каждым прохожим. Все просто и размеренно. Мы заглянули к некоторым жителям и все они оказались очень дружелюбными и гостеприимными.

Хотелось бы пожелать жителям держаться вместе и продолжать вести карельский быт.

В местной школе нам тоже понравилось! Детишки весело кричали нам «Terve». Мы разговаривали с директором, заглянули в музей. На следующий день наш фотограф Юри Питкянен сфотографировал всех желающих учащихся и учителей. Успели мы и поиграть в волейбол с ребятами, пограничниками, учителями. Эта была своя жизнь. За игрой время прошло незаметно. Мы были благодарны за принятие нас в свои команды.

Прошло всего пару дней, а казалось, мы были там несколько недель! Осталось только радостное впечатление и желание возвращаться снова!

Виктория Фофанова, 2018

Jaron Ibi – mies rajan takaa

Kun Jaron Ibi, oikealta nimeltään Juho Romanainen, näki päivänvalon Poventsan läänin Repolan pitäjän Kolvasjärven kylässä vuonna 1890, tuskin kukaan osasi aavistaa, millaiseksi hänen elämänsä sittemmin muodostuisi. Vuonna 1964 tehdyssä haastattelussa hän muisteli värikästä elämäänsä ja kertoi erätarinoita Repolan saloilta. Haastattelun tekivät Ibin ystävä, ylimetsänhoitaja Ilmari Karvonen ja Lieksan rajavartioston silloinen päällikkö Erkki Hyttinen. Tämä magnetofoninauhalta löytynyt haastattelu on seuraavan Juho Romanaisen elämänvaiheita esittelevän artikkelin pohjana. Seuraavassa Repolaisessa kerrotaan hänen metsästysmuisteloistaan.

Lapsuus Kolvasjärvellä

Juho Romanaisen etunimi oli papinkirjassa venäläisittäin Ivan. Hänestä varttui komea ja väkevä briha isänsä Jaron (Gerasim Romanainen) vauraassa talossa. Äiti oli Heleena os. Jagina.

Kolvasjärven kylässä oli tuolloin 49 leipäkuntaa. Jaron talo oli kylän suurin. Viljeltyä alaa oli 16 hehtaaria ja metsää 600 hehtaaria. Viidesosa koko kylän viljelyksistä oli Romanaisten tilaa. Ison talon ovet olivat avoinna kulkijoille. Aina oli lattialla nukkujia ja jauhoja varastossa. Ja niitä haettiin lisää Lieksasta ja Joensuusta. Kauppamatkat kestivät joskus parikin viikkoa. Huonojakin aikoja oli ja nälkävuosien koettelemuksia. Silloin piti jyvien sekaan panna petäjäistä. Yhteisiä kaskihuhtia kaadettiin ja poltettiin vielä 1900-luvun alkuun saakka. Se oli työn juhlaa. Oli pari kilometriä pitkiä ja puolen leveitä huhtamaita.

Ibi kävi kirjanoppikoulua kotikylässään kolme vuotta ja oppi kirjoittamaan ja lukemaan slaavin kieltä. Vasta sotaväessä kenraalin opettamana hän oppi oikeata venäjää. Koko Repolan pitäjässä oli tuolloin noin 1800 asukasta, joista melkein kaikki olivat karjalaisia. Kieli, jota puhuttiin, oli suomea tai karjalaa. Virallinen kieli oli kuitenkin venäjä. Viranomaiset olivat venäläisiä, kuten poliisipäällikkö, poliisi, metsänhoitaja ja opettajat. Harva heistä ymmärsi kansan puhumaa kieltä. Repolassa oli tuolloin yksi kirkko ja yksi pappi. Toinen pappi saatiin vuonna 1904 tai 1905, kun Lentiiraan rakennettiin kirkko.

Ibi varttui taitavaksi erämieheksi. Tutuinta liikkumisaluetta hänelle olivat alueen erämaat, erityisesti Kolvasjärveltä Muujärvelle ja Suomen suuntaan rajaan saakka eli Pieningän salolta pohjoiseen ja länteen. Muujärvestä noin 30 virstaa itään päin oleva Särkkäjärvi tuli myös tutuksi. Varsinaisella Pieningän saloilla hän liikkui harvemmin.

Tsaarin armeijassa

Ibi kertoi matkustelleensa nuorena hyvin vähän. Ensimmäinen matka vei sotaväen arvannostoon Poventsaan. Veli kävi pari kertaa pirtun ja tupakan haussa Porajärvellä. Ibi joutui sotaväkeen Pietariin vuonna 1910. Komean ulkomuotonsa ansiosta hän palveli kolmevuotisen sotapalveluksensa aliupseerikoulussa ja Keisarillisessa Henkivartiokaartissa, jossa sai nähdä keisaria eli tsaaria ja jopa kätellä häntä. Hän pääsi henkivartiokaartin mukana keisarin rautatiematkoille. Kertoipa hän olleensa kaartin mukana Moskovan lähellä Borodinon taistelun muistojuhlan kenttäparaatissa vuonna 1912. Kunniavartiossa ollessaan hän oli nähnyt maailmansodan alla keisarin luona vierailleet Ranskan presidentin, Japanin keisarin, Jugoslavian ja Englannin kuninkaat.

Ivan Romanov eli Juho Romanainen tsaarin armeijassa (kuva Jouko Martiskaisen kokoelmasta)

Ibi Romainen joutui mukaan ensimmäiseen maailmasotaan tsaarin armeijassa itärintamalle. Hän osoitti erittäin suurta urhoollisuutta ja taitoa Karpaateilla ja Galitsian alueella. Hän sai neljä urhoollisuusmitalia sekä Pyhän Yrjön kaikkien neljän luokan ristinmerkit. Internetistä löytyy venäjänkielinen selvitys Romanaisen saamien mitalien ja ristien taustoista. Yhden mitalin hän sai huhtikuussa 1914 Saksan rintamalla tehdyn tiedusteluretken ansioista, jota on perusteltu seuraavasti (venäjästä kääntänyt Valentina Afanassieva):

Tiedustelupartion tehtävänä oli selvittää, kuinka iso vihollisjoukko oli tällä lohkolla Moskovan rykmenttiä vastassa. Tehtävään osallistui 27 henkeä. Yötä vasten siirryttiin noin 800 askelta omalta linjalta pensaikon suojaan ja jätettiin vahtiin 15 henkeä. Loput jatkoivat upseerin johdolla matkaa. Kun oli ryömitty muutaman metrin päähän rautalankaesteestä, avasi vihollinen tulen ja yksi ryhmän jäsenistä haavoittui. Upseeri antoi käskyn perääntyä. Perääntyessä upseeri osui syvään hautaan eikä päässyt sieltä ylös. Tulituksesta huolimatta Romanainen lähestyi hautaa, nosti upseerin sieltä ja kantoi hänet omien puolelle, jonne vihollisen tulitus ei yltänyt. Koko ryhmä pääsi ehjänä takaisin, mutta haavoittunutta sotilasta ei näkynyt, vaikka hän oli saanut jo aikaisemmin luvan palata omien asemiin. Vasta seuraavana päivänä, kun kiikaroitiin aluetta, huomattiin hänet pellolla. Romanainen otti haavansitomisharsot, pressun ja vesipullon ja lähti ryömimään haavoittuneen luo. Päästyään perille hän sai sidottua sotilaan haavan ja lähti ryömimällä takaisin vetäen haavoittunutta perässään.

Takaisin Karjalaan

Venäjän armeijassa Juho Romanainen eteni reservin vänrikiksi. Hän haavoittui neljä kertaa ja viimeisen haavoittumisen jälkeen sidontapaikalla Ibi muistaa papin jo häntä ripittäneen, kun kuolema oli niin lähellä. Rykmentinpäällikön käskyllä hänet päätettiin kuitenkin viedä Pietariin vaikka kuolleena ja haudata sinne.

Hän oli yhdeksän kuukautta upseerien sairaalassa Pietarissa, jossa häntä leikeltiin ja hoidettiin. Hän kuuli uutisia svabodasta ja vallankumouksesta sekä tietoja Suomen ja Repolan tilanteesta. Silloin hän päätti lähteä sairaalasta kotiin keinolla millä hyvänsä. Lopulta hän sai lääkäriltä kolmen kuukauden loman ja niin hän matkasi keppien kera Lieksan kautta Repolaan. Hänen olisi pitänyt palata sairaalaan hoitoja jatkamaan, mutta haastattelussa hän sanoi olevansa sillä lomalla edelleen.

Karjalan levottomuudet veivät Ibin taas sotaan. Hän otti osaa Aunuksen retkeen keväällä 1919 kuuluen Talvelan rykmenttiin opettaja Terhon joukkueen johtajana. Hän jäi vangiksi Vienan ja Aunuksen kansannousussa ja oli vankina 17 kuukautta vuosina 1921–1922 Petroskoissa ja Pietarissa, mutta pääsi takaisin kotikyläänsä.

Kolvasjärvellä hän oli avioitunut Aleksandra Keräsen kanssa. Karjalaisten elämä Repolan kylissä vaikeutui bolševikkien valtaantulon jälkeen. Ibin meriitit tsaarin armeijasta eivät olleet enää minkään arvoisia. Hän joutuikin jättämään perheensä ja pakenemaan salateitse Suomeen Lieksan Kivivaaran rajanylityspaikan kautta 3.8.1927. Kuulusteluissa hän kertoi pakon-

Juho Romanainen (takana vasemmalla) tuttavaperheen kanssa (kuva Sami Tunttusen kokoelmasta)

sa syyksi sen, että hän oli ollut aiemmin venäläisten poliittisena vankina ja että 2.–3.8. välisenä yönä olivat GPU:n miehet tulleet häntä kotoaan vangitsemaan. Hän oli ollut kuitenkin kalassa ja saanut vaimoltaan merkin uhkaavasta vaarasta. Perheen 7-vuotias poika oli tuonut tietoa vangitsemisyrityksestä ja niin hän oli saman tien paennut Kivivaaran suuntaan. Vaimo Aleksandra vietiin Siperiaan, jossa hänet tapettiin. Perheen lapset hävisivät teille tietymättömille.

Suomessa

Lieksassa Ibi pääsi uitto- ja metsätöihin muun massa Kevätniemen sahan ylimetsänhoitaja Ilmari Karvosen alaisuuteen. Siinä ohessa hän ehti tehdä useita reissuja rajan pintaan Pielisjärven ja Kuhmon saloille ja välillä kulkea rajan ylikin kotikyläänsä ja ehkä muihinkin Repolan kyliin. Kun rajavartiosto kuulusteli häntä näistä reissuista, kertoi hän olleensa turkisten ostossa tai karhujahdissa ja sanoi hänellä olevan Lieksan nimismiehen lupa mukana olleisiin aseisiin. Hän kertoi toimivansa Etsivän keskuspoliisin asioilla. Hänen on epäilty olleen kaksoisagentti tai jopa kolmoisagentti toimeksiantajina Etsivän keskuspoliisin ohella Karjalan ulkomainen valtuuskunta ja jopa Neuvosto-Venäjän turvallisuuspoliisi OGPU.

Talvisodan alussa Ibi pestautui Suomen armeijaan vääpelin arvoisena. Hän teki Kuhmon suunnalta rajantakaisia tiedusteluretkiä. Välirauhan kesinä 1940 ja 1941 hän toimi ”kävelijänä” muutaman muun Vienan pakolaisen kanssa tehden tiedustelua siviilivaatteissa Suomen valtiolle. Ilmari Karvonen kertoo, että Ibin muisti oli ilmiömäinen. Hän antamiensa kuvausten pohjalta piirrettiin karttoja Suomen armeijan valmistuessa uuteen sotaan. Jatkosodassa Ibi kuului kaukopartio-osastoon ja sodan lopulla hän toimi Kolvasjärven vankileirin päällikkönä. Pian oli taas yksi sota takana.

Ruotsiin

Sodan jälkeen Lieksasta olisi hänelle löytynyt töitä, mutta toisin kävi ja matka jatkui. Tarina kertoo, että Lieksan nimismies ja tuttu poliisi tulivat illalla varoittamaan Ibiä tämän majapaikkaan. Miestä tultaisiin seuraavana päivänä noutamaan. Vaikka Ibi oli jo Suomen kansalainen, katsoi hän parhaaksi siirtyä Ruotsiin. Sielläkin hän elätti itsensä metsätöillä. Hän sai Ruotsin kansalaisuuden ja pääsi eläkkeelle. Lieksassa hän vieraili 50- ja 60-luvuilla tuttaviensa luona. Tämän artikkelin pohjana ollut, magnetofoninauhalta löytynyt haastattelu lienee äänitetty Lieksan vierailulla. Hän oli myös kirjeenvaihdossa Ruotsista käsin ystävänsä Ilmari Karvosen kanssa aina kuolemaansa saakka. Useita Ibin kirjeitä Karvoselle on tallennettu Pielisen Museon arkistoon.

Juho Romanainen jatkosodan loppuvaiheessa 1944 Kolvasjärvellä (kuva Sami Tunttusen kokoelmasta)

Sodan pahat haavoittumiset ja arvet vaivasivat Ibiä iän myötä yhä pahemmin ja hän joutui Strömsundin sairaalaan. Siellä Juho Romanainen kuoli 11.4.1979.

Vielä yksi tarina Ibistä: kun vierailette Pietarin taidemuseoissa, saatatte nähdä siellä professori Pajarskyn maalauksen komeasta Romanaisesta sotilaspuvussaan. Ivan Romanaisen nimi on myös Moskovan Kremlin ritarisalin seinällä.

Lea Tserni-Puittinen

Repola-seura ry:n vuosikertomus toimintakaudelta 1.3.2017–28.2.2018

1. Hallitus
Repola-seura ry:llä oli 32. toimikausi, jota toteutti Lieksassa 25.3.2017 pidetyssä vuosikokouksessa valittu hallitus. Hallitus on kokoontunut kolme kertaa ja pöytäkirjoihin on kirjattu yhteensä 50 §:ää. Hallituksen puheenjohtajana on toiminut Pertti Rannikko, varapuheenjohtajana ja taloudenhoitajana Ville Pänttönen, jäsensihteerinä Päivi Kiiskinen, sihteerinä Lea Tserni-Puittinen ja varsinaisina jäseninä Valentina Afanassieva, Asko Saarelainen ja Antti Pottonen. Käytännön toiminnasta ovat vastanneet Repolaisen toimituskunta, Repolan matkan järjestelytoimikunta sekä Repola-kirjan toimituskunta. Nettisivuista on vastannut Päivi Kiiskinen ja sukututkimuksen yhteyshenkilönä on ollut Lea Tserni-Puittinen.

2. Jäsenistö
Toimikauden lopussa seurassa oli 118 vuosijäsentä ja 57 ainaisjäsentä, minkä lisäksi jäsenluettelossa on useita kymmeniä perhejäseniä. Toimintavuoden aikana seuraan liittyi 15 uutta vuosijäsentä ja kaksi siirtyi ainaisjäseneksi. Jäsenistö asuu ympäri Suomea, mutta jonkinlaisia tihentymäalueita ovat Pohjois-Karjala ja Helsingin seutu.

3. Julkaisutoiminta
Jäsenlehti Repolaisesta julkaistiin toimikauden aikana neljä numeroa (numerot 80–83). Kutakin numeroa on painettu Kirjapaino PR-Offsetissa 210–220 kappaletta, minkä lisäksi se on ollut luettavissa myös seuran kotisivuilla. Paperiversiota postitettiin myös yhteistyökumppaneille rajantakaiseen Karjalaan 15 kappaletta ja Suomeen 6 kappaletta. Seuran vuonna 2015 käynnistämä hanke uuden Repola-kirjan julkaisemiseksi saatiin päätökseen 14. joulukuuta 2017, kun Joensuussa julkistettiin teos REPOLA – Elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa. Kirja on saanut myönteistä julkisuutta ja ensimmäinen painos on myyty jo miltei kokonaan.

4. Muu toiminta
Perinteinen Repolan matka järjestettiin 14.–17. heinäkuuta 16 matkalaisen voimin. Matkaan liittyi keskustelutilaisuus Repolan kylähallinnon kanssa sekä esiintyminen Repolan kyläjuhlissa. Antti Pottonen on osallistunut seuran edustajana Haukkasaaren perinteen vaalimista koskevaan hankkeeseen.

5. Talous
Seuran talous on saatu tasapainotettua jäsenmaksun korotuksella ja uuden Repola-kirjan tuottamilla myyntituloilla, joiden vaikutus näkyy taloudessa etenkin vuoden 2018 aikana. Tilikauden 1.1.–31.12.2017 ylijäämä oli 252,25 euroa.

REPOLA-SEURA R.Y.

Hallitus 1.3.2017 – 28.2.2018

Pertti Rannikko, *puheenjohtaja*, p. (013) 717 422
Huhtilammentie 945, 82160 OSKOLA
pertti.rannikko@uef.fi

Ville Pänttönen, *taloudenhoitaja, varapuheenjohtaja*,
gsm 040 5111 560
Kauppakatu 10a A 1, 80100 JOENSUU
ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen, *sihteeri*, gsm 050 520 4121
Kylänlahdentie 24, 81810 JAMALI
lea.tsernipuittinen@lieksa.fi

Päivi Kiiskinen, *jäsensihteeri*, gsm 050 511 6580
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

Valentina Afanassieva, gsm 040 716 5151
Tuulentie 2 A 29, 80160 JOENSUU
valentina.afanassieva@elisanet.fi

Asko Saarelainen, gsm 040 104 4111
Korholantie 1, 81720 LIEKSA
asko.saarelainen@lieksa.fi

Antti Pottonen
pottonen@gmail.com

Vuosikokous 17.3.2018 klo 13 Joensuussa

Repola-seura ry:n vuosikokous pidetään lauantaina 17.3.2018 Joensuun pääkirjaston Muikku-salissa (Koskikatu 25) klo 13.00 alkaen. Tilaisuuden alussa maakuntaosaston kirjastonhoitaja Seija Salminen esittelee Karjala-aiheista uutta tietokirjallisuutta sekä Joensuun kirjastossa käytössä olevaa sukututkimukseen soveltuvaa digitoitua aineistoa. Varsinainen vuosikokous alkaa noin klo 14. Esillä ovat sääntöjen 10. pykälän mukaiset asiat (mm. vuosikertomus, tilinpäätös, vastuuvapauden myöntäminen, toimintasuunnitelma, talousarvio ja hallituksen jäsenten valinta). Vuosikertomus on tämän lehden sivulla 18. Kokouksessa voi myös ostaa uuden Repola-kirjan sekä Repola-seuran vuonna 2001 julkaiseman Aunuksen Repola -kirjan. Kahvitarjoilu. Tervetuloa!

Heinäkuussa Repolaan

Repola-seura järjestää jälleen ensi kesänä matkan Repolaan. Matka-ajankohdaksi on suunniteltu 13.–16. heinäkuuta. Pyydämme matkasta kiinnostuneita ilmoittautumaan alustavasti maaliskuun loppuun mennessä Ville Pänttöselle (yhteystiedot löytyvät edelliseltä sivulta).